

TOSPANDSLØB MED FIRE DERBYVINDERE

TEKST: LARS DONATZKY

Tospand på Lyngbyvejens tid.

Den specielle travdisciplin tospand er kun gennemført i Danmark i tre korte perioder og med store mellemrum. Der var ikke færre end fire Derbyvindere skrevet til start, da det første tospandsløb i mange år skulle køres på Charlottenlund Travbane onsdag den 20. juni 1906. Den 3-årige Dagmar Lamott vidste det selvfølgelig ikke endnu, ligesom den rødskimlede datter Kaja B af sportens første hoppestjerne Nano ikke havde givet vink om, at hun kunne blive nummer to til Dagmar Lamott i Derbyet året efter.

Pointen var, at disse to treårshopper slet ikke havde fået lov til at vise deres kvaliteter, og mens Kaja B havde vinderrekord 2.10, havde Dagmar Lamott en rekord på 1.56 pr. kilometer. Man vidste ud fra placeringstider, at de begge kunne løbe i hvert fald 10 sekunder hurtigere pr. kilometer!

Nu kunne man sætte dem i spand med eliteheste, da propositionerne gav tillæg efter hesten i spandet med dårligst rekord, og Julius Høybye kombinerede Kaja B med sin egen

Derbyvinder fra 1905 Elinor, mens Dagmar Lamott gik i spand med Eva, Derbyvinder 1902 og i øvrigt storesøster til Kaja B. De to derbyvindere havde rekorderne 1.39 og 1.40.

Kaja B/Elinor startede fra distancen 2000 meter, Eva/Dagmar Lamott fra 2064 meter, og med toptillæg fra 2320 meter startede Julius Pajonceks eliteheste, amerikaneren Jenny Wilton (1.40) sammen med 4-årige Miss Refero (1.41), der havde været overlegen vinder af Derbyet på sæsonens første løbsdag den 6. maj.

Otte meter i sekundet

Tillæggene var dengang afpasset efter distancerne, og det var matematisk udregnet. En kilometertid på 2 minutter og 5 sekunder betyder, at hesten tilbagelægger 8 meter i sekundet, og på to kilometer vil en hest med kilometertid 2.04 derfor hale $2 \times 8 = 16$ meter ind på 2.05-hesten.

Når man så giver tillæg for hver to sekunder, en hest er hurtigere (vinderrekord) end en anden, skal tillægget være på 32 meter. Derfor 32, 64, 96 op til her 320 meter, der svarer til 20 sekunders forskel i vinderrekord.

Politikeren bemærkede dagen efter, at "da man så Julius Høybyes flotte tospand Kaja B/Elinor, var man ikke i tvivl om, at Høybye havde besluttet sig for at vinde".

I Traverkalenderen står træner Uhlig opført som kusk, og Elinor/Kaja B sejrede i 1.57,0/2000 meter, mens Eva/Dagmar Lamott kom ind 6/10 sekund senere til kilometertiden 1.53,7, og det toptillægsbelastede par Jenny Wilton/Miss Refero som fjerde præsterede 1.45,1.

Der deltog i alt syv ekvipager i dette tospandsløb, der formentlig var og blev det mest vellykkede overhovedet på dansk jord. Politikeren bemærkede, at Elinor/Kaja B ned gennem opløbet var presset af Eva/Dagmar Lamott, og at toptil-

Dagmar Lamott, der dannede par med berømt-heden Eva i det vellykkede 1906-tospandsløb.

lægshestene havde vundet, hvis løbet havde været en omgang længere. I øvrigt var alle tospandsdeltagere i 1906 hopper!

Buggies som præmier

Vognene, der blev benyttet til tospandsløbene i 1906, var formentlig udelukkende dem fra Chr. A. Henriksens værksteder i Charlottenlund. Han havde i en del år leveret sulkyer til væddeløbene, og de nye lette buggies – firehjulede – til både enspand og tospand var lavet efter amerikansk opskrift.

Det var sekretær Hugo Jørgensen, der havde studeret dem i Amerika, og Efter amerikansk opskrift brugtes amerikansk valnød – hickorytræ, som i dag bl.a. benyttes til økseskafter. I store træk løb tospandene gennemsnittet af deres kilometertider plus fem sekunder. Ganske imponerende, men i tospandsløbene kunne man jo også roligt køre for fuld damp.

For det første kunne disse vogne jo ikke konkurrere i fart med sulkykørsel med én hest, og for det andet ville tospandsrekorden næppe blive tillagt deltagerne som personlig rekord. Man blev altså ikke ”straffet for vindertiden”.

Forståelig rekordangst - uforståeligt tålmodigt publikum

Rekordangsten var ellers forståelig, det er jo sin sag at tilføje sin hest et generelt fremtidigt tillæg på f.eks. 64 meter for

fire ”rekordsekunder” ved en tilsvarende forbedring af hestens vindertid, men det er utroligt, at det spillende publikum stod model til det, og at sporten overlevede de daglige eksempler på manglende interesse for sejr indtil 1913, hvor det nuværende ”pengebelastningssystem” blev indført.

Mistanken om svindel var udbredt, se f.eks. kommentaren om trænerne fra Dansk Idrætsblad i forbindelse med trænerforeningens oprettelse med Joe May som formand i 1909. Det er ikke just høje tanker, journalisten har om standen. Denne holdning har heldigvis ændret sig radikalt.

Løbet ingen ville vinde

Et helt grotesk eksempel på rekordangsten kom i 1906, den samme dag, Lunden kørte sidste tospandsløb med sejr for C.L. Müller, ham med Müllers Memorial, og hopperne Miss Cromwell/Dana.

Tidligere på dagen havde netop Müllers Miss Cromwell for kusken Stolle løbet dødt løb med Julius Pajonceks Miss Refero på en tid, der ville medføre rekordforbedring for begge. I overensstemmelse med praksis blev begge efter det døde løb inviteret til omløb for at afgøre sejren, men det ønskede Müller ikke, og derfor fik Pajoncek og Miss Refero sejr på 1.38 og tre strafsekunder til de kommende løb. Konkurrenterne godtede sig over Pajonceks ”uheldige” sejr.

Den uvenlige kommentar om trænerne i Dansk Idrætsblad i 1909.

Buggy til tospand fra Chr. A. Henriksens værksteder.

Miss Refero – Derbyvinder 1906.

Trænerne.

Trænerne har, som Læserne vil vide, dannet en Forening med Træner Joe May som Formand. Vi kender ikke denne Forenings Love og véd ikke, hvilke Hensigter, der har ligget til Grund for dens Dannelse. Vi véd derimod, at det første og største Formaal bør være, at virke hen til en Højnelse af Standens Niveau; i anden Række kommer de faglige Spørgsmaal.

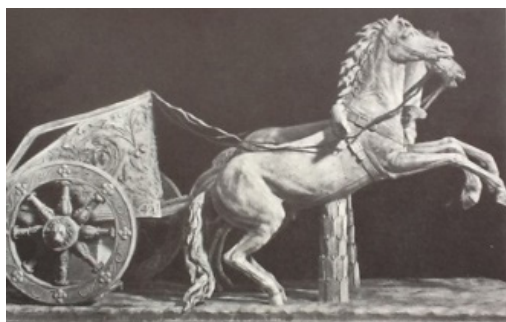
De bedre Elementer blandt Trænerne vil antagelig være de første til at indrømme og beklage, at Standen som Helhed betragtet ikke rangerer ret højt, hverken socialt ellet fagligt set. Der findes blandt Trænerne adskillige, som ikke burde findes der, fordi de savner alle Betingelser saavel for en offentlig Optræden som for at beskæftige sig med Sport og med Heste. Sport er nærmest et fremmed Begreb for dem, og de har det mindst mulige Kendskab om Behandlingen af et saa aedelt Dyr som Hesten.

Naar man taler om Trænerne, har en stor Del af Publikum den Opfattelse, at der nærmest er Tale om Bondefangere, Alfonsere, Sviregaster, Slagsbrødre og Spillere, og heri er Trænerne for en stor Del selv Skyld, fordi de ikke har forstaaet at holde deres Sti ren ved at tage Afstand fra de Individier, der kommer ind under ovennævnte Kategorier, men endog ved adskillige Lejligheder har gjort fælles Sag med dem.

De hæderlige og dygtige Trænere burde ganske simpelt nægte at arbejde sammen med Folk, som viser sig drukne paa Banen, som mishandler og vanrøgter Heste, som mere eller mindre aabenlyst træffer Underhaands Aftaler om, hvorledes Resultaterne af Løbene skal være, som ved utilbørlig Kørsel viser deres Ringeaagt for Sporten og Selskabets Love, og som aabenlyst gennem en hel Stab af Hjælpere, Koner og Kærestere, Stald drenge og bekendte Aagerkarle, vækker offentlig Forargelse gennem deres Totalisatorspil.

Hvis de virkelig dygtige og respektable Trænere, som vi dog heldigvis ogsaa raader over, ikke ønsker at slaas i Hartkorn med disse Individier, da bør de ogsaa forstaa at holde Justits indenfor deres egne Rækker ved ikke at optage i deres Midte og i deres nystiftede Forening Folk, hvis hele Optræden kun er skikket til at nedbryde Standens Anseelse og gode Renomé.

Tospandstræ-
ning i 1934
med Sofus
Sørensen
og Raphia/
Calumet
Darius i front.

Romersk vædde-
løbsvogn eller "biga"
(tospand) fra vatican-
museet i Rom.

Tospand ved opvisningen på Krieau-banen i Wien i 1933

Tospand for buggy i
Wien 1933.

28 år senere: Sofus Sørensen og Månsson vinder

Med Müllers tospandssejr forsvandt denne disciplin i – så vidt jeg kan se – mange, mange år, og sandsynligvis dukkede den først op i 1934 igen.

Måske på opfordring fra Trav-Tidende, der i julenummeret 1933 henviser til, at tospandsløbene længe har haft bevågenhed i Østrig og Amerika: "Hvad der mest vækker Interessen, er dog den praktiske 2-hjulede Tospandssulky. Tidligere benyttede man 4-hjulede Vogne til disse løb, men den ny Model er dog i sportsmæssig Henseende langt at foretrække". Og så følger en opfordring til bestyrelsen med en forsikring om, at løbene vil blive en publikumssucces herhjemme.

Udtrykket tospandssulky er på en måde en selvmodsigelse. Sulky betyder jo i overført betydning en "enspænder", både som betegnelse for vogn, hest – og somme tider også for kusken...

De antikke olympiske lege

Væddeløbsvogn er vel mere passende, og så kommer man jo også til at tænke på de romerske konkurrencer med tospand. Det er en mere spændende association, og Flemming Etrup nævner i bogen "Gå med i Lunden", at væddeløb med tospand kom på programmet 4-500 år før Kristi fødsel i antikkens olympiske lege.

Derbyvinder sammen med Kriterievinder

Historien fra 1906 gentog sig. Det Danske Travsselskab investerede stort, indkøbte seletøj og "tospandssulkyer", og man introducerede ifølge Trav-Tidende disse lette køretøjer for første gang i Europa. Præmierne var høje, men løbene var uinteressante for publikum, og resultatet var ringe. Sofus

Sørensen og Månsson var med på idéen, og Sofus bragte flere af sine stjerner til start. Man formoder, at Koster anså dette for noget pjat på linje med hans holdning til væddeløb for kvinder. Men løbene fortjener alligevel omtale.

24. juni 1934

Sofus Sørensen mødte til start med toptillæg med de udenlandskfødte og hurtige hopper Raphia/Calumet Darius, og da alle de andre spand havde galop fra start, fik parret trods 80 meters tillæg føring efter en halv omgang. Sofus Sørensen fik alle steder ros for sin kørsel, og det blev til sikker sejr i 1.29 – den bedste tospandstid i Danmark til dato. De to heste løb 1.22,7 og 1.23,8 som singler i løbet af sæsonen. Resultatet var ventet, odds var 1,70 – og løbsomsætningen dagens laveste.

5. august 1934

Man havde regnet med en gentagelse for Sofus og Raphia/Calumet Darius trods 100 meter tillæg, spillet til 13:10, men Raphia nægtede at trave, og Månsson vandt fra spids med Perle IV og Marguerite i 1.37,2/2600 meter i en elendig og tung bane.

12. august 1934

Så tog Sofus Sørensen skytset frem. Årets derbyvinder Patsy og 1932-Kriterievinderen Orlick, og så kunne Månsson slet ikke stå imod med Perle IV og Marguerite. Sofus og Patsy/Orlick vandt overlegent til bundodds 1,05. Selv Trav-Tidende, der havde efterlyst disse tospandsløb, kunne godt se, at det ikke holdt, når løbsomsætningen var 4.307 kr. og løbspræmierne 4.500 kr.

Så var det efter min viden helt slut med tospandsløb i Danmark, men det var værd at bemærke, at den sidste vinder bestod af hingst og hoppe, hvor alt ellers havde været hopper både i 1906 og 1934.

Gambrinus mest interesseret i Pylle

Der havde været tospandsløb allerede i 1880'erne på Lyngbyvejen. Den østrigsk-russiske duo Prigoshij (hingst) og Udalaija (hoppe) havde imponeret voldsomt i tospandsløb i sommeren 1886 med en overlegen sejr på 1.53,5, og de havde i Wien gået 1.36!

I samme tospandsløb i København deltog den danske stjerne-traverer Gambrinus (hingst) i par med Pylle (hoppe). Noget tyder på, at Gambrinus var mere interesseret i den svenske hoppe end i at løbe trav, for de blev overhalet med en omgang og var mere end otte minutter om distancen 2008 meter. Så var det anderledes med de to norske vallakker Fix og Lilledølen, der i forvejen var af koldblodstypen. Det var det suverænt bedste tospandspar på den tid, når man ser bort fra det østrigske besøg.

Verdensrekorden er fra 1939

Det meste i travsporten stammer fra Amerika, også diverse rekordforsøg på forskellige distancer, og rekordforsøg for både to- og trespand.

I 1912, kun seks år efter at Pajoncek havde kørt så "stærkt" som 1.45,1 med sine stjerner Miss Refero og Jenny Wilton i Lunden, havde verdensrekordholderen Uhlan (kilometertid 1.13,3) sat tospandsrekord med Lewis Forrest i 1.16,6 (den engelske mil på 2:03 1/4) og den rekord stod endnu, da stjernerne Greyhound og Rosalind gik ud for Greyhound-kusken Sep Palin på Syracuse-banen i New York den 31. august 1939.

Kongen og dronningen

For unge læsere skal det tilføjes, at vallakken Greyhound (født 1932) for Sep Palin var "århundredets hest" i Amerika med sin verdensrekord på 1:55 1/4, svarende til 1.11,6 i 1938, og at hesten kun tabte ét eneste væddeløb efter begyndelsen af treårssæsonen.

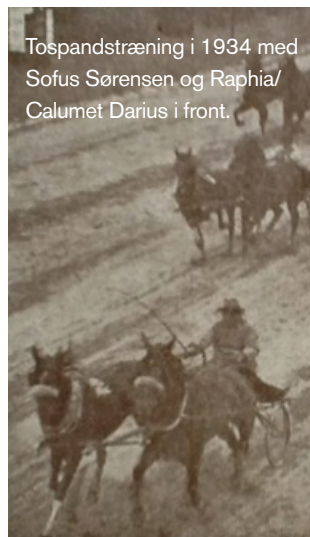
Greyhound endte karrieren med en stribe opvisninger og rekordforsøg. Han satte i alt 14 verdensrekorder, hvoraf vist nok 12 stadig var gældende ved hans død i en alder af 33 i 1965. Først i 1969 blev hans absolutte verdensrekord sænket af Nevele Pride med Stanley Dancer til 1.11,3.

Greyhound var Hambletonian-vinder 1935, Rosalind i 1936, og hun var "drene" i årgangen helt overlegen. Hun slog verdensrekorden for hopper med tiden 1.12,6 for Ben White, og hendes eneste problem var, at hun løb samtidig med Greyhound. Hun tog fem andenpladser bag vallakken i storløbssæsonen i 1938.

Succesen var ventet

Begge ejere var i 1939 overbevist om, at disse to samtidige verdensstjerner kunne sænke teamrekorden, men med hvor meget? Sep Palin var mere forsigtig, for Greyhound blev første gang sat i tospand ved selve rekordforsøget efter opvarmning enkeltvis på Syracuse-banen. Greyhound blev sat yderst, og Palin lod pisker blive i stalden.

Her er beskrivelsen af "Løbet, ingen ville vinde", se side 3 fra Politiken om løbsdagen d. 26. juni 1906.

Tospandsstræning i 1934 med Sofus Sørensen og Raphia/Calumet Darius i front.

Patsy og Sofus Sørensen vinder Derbyet 1934.

Travløb.

—o—
Doet Løb.
—o—

Jægersborgløbet var utvivlsomt det Løb, som igaar interesserede de rigtige Travsportsmænd stærkest. Ikke fordi det gav Anledning til nogen særlig smuk sportelig Præstation, men fordi en retfærdig Hævn ramte en Hest, der endogsaa er ualmindelig bange for Rekord-Sekunderne.

Det var Mr. Kings „Miss Refero“, som sammen med „Miss Cromvell“ løb doet Løb. Da „Miss Refero“s Ejer nu tilbød at lade Hestene løbe om, medens „Miss Cromvell“s Ejer ikke vilde gaa med hertil, blev „Miss Refero“ erklæret for „Sejrer“ og fik samtidig Rekord paa 1,38, hvilket betyder et Tillæg paa 3 Sekunder. Travsmændene gottede sig over Konkurrentens Uheld, ja, de ligefrem gned sig i Hænderne af Glæde.

Vi kender ikke Mr. King. Men der er mange andre Hesteejere, som foruden ham kunde have rigtig godt af at opleve noget lignende. I fjerde Løb igaar var Hr. Julius Høybye saaledes ligefrem nødt til at vinde med „Kaja B.“, da de tidligere Dages skandaløse Kørsel ellers vilde have kvalificeret Hesten til Udsmidning. Alligevel vilde „Dagmar Lamott“ med Lethed have kunnet vinde Løbet, dersom ikke Kusken her paa Banens sidste Omgang var bleven bange for Rekord-Sekunderne og uden Spor af Blufærdighed havde holdt igen paa Hesten.

Dagens eneste Smule Overraskelse for Totalisatorspillerne var „Bellona“s Sejr i tredje Løb, som bragte Odds op til 8,11.

Greyhound/Rosalind på vej mod ny verdensrekord i Indiana i 1939. Foto: Walter Moore.

Greyhound/Rosalind med Sep Palin på Syracuse-banen i 1939. Foto: Walter Moore, taget fra bogen om Greyhound af P. W. Moser.

Impish og Sprite Rodney slås mod hinanden for Frank Ervin i 1962 på Red Mile i Lexington.

Hestene ”travede som om de aldrig havde prøvet andet”. Det mindste fejltrin for den ene ville jo straks ødelægge forsøget. Palin lagde lidt forsigtigt ud den første kvartmile efter kilometertiden 1.18,3, men da han så, at hestene fungerede optimalt, satte han tryk på. Det endte med den engelske mile på 1 minut og 59 sekunder, så den gamle tospandsrekord blev sænket med fire et halvt sekund på distancen.

Kilometertiden blev 1.13,9, og da parret fem dage efter gentog forsøget i Indianapolis i Indiana, skruede Sep Palin lidt mere op fra start, og parret endte på 1:58 1/4 – eller kilometertiden 1.13,5 – efter en forrygende afsluttende kvartmile i 1.10,2, som illustreres meget godt på billedet fra Indiana, der har været bragt i Væddeløbsbladet tidligere. Rekorden 1.13,5 holder, så vidt jeg ved, stadig her 79 år senere.

Pay Dirts mor og Sprite Rodney

Der er blevet gjort enkelte forsøg på at slå rekorden, og to hopper og staldkammerater, der var ude i årets Hambletonian

i 1962, blev i samme meeting sat sammen. Hopperne Impish og Sprite Rodney var i topform, og Impish havde året inden forbedret toårsrekorden uanset køn til 1.13,7 i Hannover Shoe Filly Stake.

Kusken Frank Ervin beskrev forsøget som en hidsig kamp mellem de to hopper, og han lod dem i høj grad selv bestemme farten, hvilket naturligvis ikke var optimalt. Ørerne pegede bagud på begge på den sidste kvartmile, og også bagefter, da de blev pullet op.

Det var nok ikke helt ufarligt, og to hjælpere spændte dem fra hurtigst muligt. Tiderne for første og sidste kvartmile illustrerer hidsigheden, henholdsvis 1.11,1 og 1.19,6 pr. kilometer, og den samlede kilometertid på milen blev 1.14,2. Ikke nok til at slå Greyhound/Rosalind, men en verdensrekord for hopper i tospand. Impish findes i et hav af danske traverses stamtavler. Hun er mor til Pay Dirt, der er far til Tarok og adskillige andre stjerner. ■

Billedet er taget i forbindelse med en ny verdensrekord for tospand, formentlig i 1933.

En ny Verdensrekord.

Calumet Dubuque, Mac Aubrey og Hollyrood Borris sætter med Træner Thomas Walsh i Sulcyen ny Trespandsrekord 2:10¼ (1:21) over den engelske Mile Den tidligere Rekord var sat i 1891, hvor Trespandet Belle Hamlin, Globe og Justina kørte af Pop Geers travede de 1600 Meter paa 2:14 (1:23,3).